

אוצרות סבר נפתלי

פנינים נפלאים וגנוזות יקרות, מלוקטים מתוך ספרי
הכהן הגדול הגה"צ רבי נפתלי יעקב הכהן זצלה"ה
בעמח"ס "אוצר הגדולים - אלופי יעקב"
דומ"ץ קירליבאבא ומיהאפאלווא ולאחר מכן בעיר חיפה

גנוזות

'ונפשי כעפר לכל תהיה'

העתק מקוויטל שכתב רבינו בענוותנותו
המופלאה לאחד מצדיקי הדור

ב"ה חיפה תשכ"ח לפ"ק

נפתלי יעקב בן חיי' פערל לישועה בגו"נ
[בגוף ונפש] ברפואה שלימה למיחושים
שונים לאורך ימים טובים.

הן אני בן פ"ג שנה תודה לה', אבל נצרך
לישועה. לא ארצה ענין בלעם שאמר תמות
נפשי מות ישרים. אבל רצוני עוד בחיים
לישועה בחסדים טובים מגולים לתיקון
מעשים ולתשובה, שלא ישליוני עוונותי
לקיים בי עת לעשות הפרו תורתך, להיות
נדחה ח"ו, כי אין כמוני נשמה מלוכלכת הן
בין אדם למקום והן בין לחבירו, ואין לי עצה
רק לנוס תחת כנפי צדיק הדור, וכדאיתא
לעולם יבקשה אדם רחמים שיהיו הכל
מאמצין אותו וכו' וכו'. והובא, ה'כל' היינו
צדיק הדור וכידוע. לגמר חתימה טובה
בימים אלו אמן.

ואקח רשות להציע מאמר שמתוך כך
זוכרהו.

(כאן כתב רבינו דברי תורה משובבי לב, עם
רמזים מסתרי תורה, ומפאת קוצר היריעה
הוכרחנו להשמיטו)

ויאמר משה לא נכון לעשות כן וגו' הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו
(ה, כב).

דקדקו המפרשים במה שאמר 'לא נכון לעשות כן', שלכאורה לשון זו שייך לומר בדבר שאין בו
סכנת נפשות ורק אינו נכון, אבל בענין של סכנת נפשות הלשון קשה.

ומצאתי שפירשו בזה, שאמר 'ולא יסקלונו' בניחותא, דהיינו שבדאי יצילנו הקב"ה בדרך נס, אך זה
עצמו לא טוב, כי א"כ יהיה מעורב בקרבן הנאה מהנקמה במצרים, והוא מצוה עם פניה חיצונית,
ולא נכון לעשות כן, ודפח"ח.

ולענ"ד נראה לבאר באופן אחר, דהנה כתב בספר שם משמואל להרה"ק מסאכאטשוב זצ"ל (פ' בא
תרע"ח), על דרשת חז"ל (מכילתא בשלח ו) עה"פ לקחת לו גוי מקרב גוי, שהיו ישראל במצרים כעובר
במעיי אמו, ופירש שכמו עובר שאוכל ממה שאמו אוכלת, כמו כן היו המדות הרעות של פרעה
ומצרים פועלות בהם לרעה, כמו שפועלת רתיחת הדם של האם על העובר, עכ"ד.

ולפי"ז מובן כאן בפשטות, שכך אמר משה, כי הנה קליפת מצרים עודנה בתוקפה, עד שביכולתם
גם לסקלונו אם נזבח תועבתם לעיניהם, וא"כ אף אם ננצל בדרך נס, מכל מקום כל זמן שלא נשבר
עול מצרים, הרי משפיע לרעה גם על ישראל, ולכן אין לנו מדת הכנעה אמיתית כראוי לעשות קרבן,
וא"כ לא נכון לעשות כן.

וזהו שאמר משה (יב, כא) משכו וקחו, לשון משיכה שימשכו ידיהם מקליפת טומאת עבודה זרה
שלהם (שמו"ר טו, ב), ואז וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח.

ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' (ו, ה).

בחתם סופר על התורה כאן מביא דרשת הגמרא (בבא בתרא קיט:) דכתיב ונתתי אותה לכם מורשה אני
ה', ירושה היא לכם מאבותיכם, ומורישין ואינן יורשין וכו'. ומבאר בדבריו שזה נמשך ממה שאמר
משה בסוף הפרשה הקודמת – פרשת שמות 'למה הרעותה' ונענש ב'עתה תראה' ולא תראה
מלחמת ל"א מלכים.

ונ"ל להוסיף, דהנה נתבאר בדברינו לקמן (בפרשת בשלח), שלכך נענש משה בזה לפי שאמר למה
שלחתני, משום דהוי כתוהה על הראשונות שנתבטלו זכותיו כדאיתא בגמ' (קידושין מ:), ואף שמושה
בחכמתו הסיב זה כלפי מעלה למה שלחתני, מכל מקום הוי קצת ענין תוהה על הראשונות.

והשתא יש לומר, כי כתוצאה מזה נמשך מה שאמר ישראל (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשובה
מצרימה וגו' שהתחרטו על יציאת מצרים, וכמבואר בספרים שמפגם קל של ראש הדור נמשך פגם

גם לבני הדור, וא"כ נמצא שמזה נמשך גם הקנס של 'כל מנאצי לא יראוה' (שם יד, כג) שלא נכנסו לארץ ישראל. ולפי"ז מבואר היטב ההמשך של 'ונתתי אותה לכם מורשה' מורישין ואינן יורשין, לעונש של 'עתה תראה' שמשא אינו נכנס לארץ ישראל.

והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה' (ו, ה).

פי' רש"י, נשאתי את ידי הרימותיה להשבע בכסאי.

ולי נראה להוסיף דהנה נתבאר בגמרא (חגיגה ה:) על הפסוק (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, אמר רבא אמר הקב"ה אף על פי שהסתרת פני מהם, בחלום אדבר בו. רב יוסף אמר, ידו נטויה עלינו, שנאמר (ישעיה נא, טו) ובצל ידי כסיתך. עיי"ש. ויש לפרש דברי רב יוסף, שהסתר הפנים של מעלה כביכול הוא ע"י נשיאת ידו מול הפנים, שזה ענין 'צל ידי כסיתך'.

אבל כל זה נאמר על הזמן של אחר החורבן בחוץ לארץ, אבל על ארץ ישראל כתוב (דברים יא, יב) ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, לא הוצרך שיהיה צל ידו, אלא אדרבה פנים מגולים כביכול.

מיהו יתכן שקודם שבאו ישראל לארץ, גם שם היה בחינה זו של הסתר פנים כמו בחוץ לארץ. וא"כ הכי קאמר 'הארץ אשר' עד עתה 'נשאתי את ידי' שיהיה צל ידי כסיתך, ואמרתי 'לתת אותה לאברהם ויצחק וליעקב' שאעביר את נשיאת ידי להנהגת פנים מגולים, ואתן אותה

לכם מורשה וכו'.

עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם (ט, יז).

הנה לשון 'מסתולל' הוא משורש 'סל' שענינו ג"כ מלשון הרמה, וכמו שנאמר (ישעיה נז, יד) סלו סלו פנו דרך, וכן נאמר (תהלים סח, י) סלו לרוכב בערבות, ועוד נאמר (משלי ד, ח) סלסלה ותרוממך, ונאמר (דברי הימים ב' ט, יא) מסלות לבית ה'. שכולם הם לשונות של הרמה והתנשאות, ומשורש זה הוא לשון 'סולם' שמתרוממים ועולים בו למעלה וכידוע.

והביאור בזה הוא כפי מה שנתבאר בדברינו (פרשת בא), שקודם הגאולה התחיל פרעה על ידי שליחיו ואנשיו, להסית את ישראל שלא ילכו ממצרים, ויתנו להם חירות וחפשויות אורחות וכיוצא בזה, ובאמת נמצאו אנשים שוטים שהאמינו לזה, והם אלו שמתו בג' ימי אפילה, וא"כ גם כאן הכוונה שיהיו סלולים לשון מסתולל, לרמוז לו על התחבולה החדשה לסלול אותם להגביה אותם בהסתות שיהיו סלולים במעלה וכמבואר.

ובזה מבואר מה שכתב בעל הטורים כאן וז"ל, 'עודך מסתולל בעמי לבלתי, ר"ת בלעם, שעל ידו אינך משלחם. שהרי בלעם הוא היה באותה עצה (סוטה יא.). ובלעם נקרא במדרש ריש דברים (ד"ר א, ב) מחליק לשון, שהשליך בישראל קליפה של לא ראה עמל בישראל, והסית את מואב ומדין שיזדווגו לישראל וכידוע, ובדרך זה התחיל פרעה כן, ואפשר שהיה גם כאן בעצת בלעם ועוזריו, לכן בא כאן הנוטריקון לרמוז לזה.

עובדות קודש והליכות חיים

לעולם הוי רץ למשנה (ב"מ לג.)

זכה רבינו לסיים שישה סדרי משנה ברוב עם, עשרות פעמים בימי חייו, עוד בשבתו בקארליבא שברומניה, יסד חברת ש"ס, והיה אומר שיעורים רבים בגפ"ת ובמשניות, ללמוד ולהקנות דרכי הלימוד לעם שבשדות. כך, לדוגמא, כבר בלמדו את המשנה היה מסבירה בהתאם למסקנות הגמרא, ואז, היה אומר לשומעי לקחו, הבה נראה את השקלא וטריא בפנים הגמרא, איך ומדוע מגיעה הגמרא למסקנא זו. כך נהג גם בשיעוריו במשניות, שהיה מוסיף ומסביר בעל פה, את הכרחם של חז"ל להסביר כך בדברי המשנה. וכך, היה גורם לשומעיו להתעניינות והשתתפות יתר אף בסוגיות סבוכות.

שיעוריו, כמו גם דרשותיו הרבות, היו מלאים בבקיאות וחריפות רבה, וחרגו בהרבה מהסבר שטחי של דברי המשניות, כמו כן היה מרחיב בדבריו, ומוסיף את הלכות החגים במועדם, ספרי חסידות, מוסר והתעוררות. וכפי שניתן לראות בדרשותיו הרבים מסיומי המסכתאות שנאמרו ברוב עם בסעודת המצווה, ונקבצו בספר 'סבר נפתלי' - דרושים והדרנים.